

рості машинно-днів. Для визначення собівартості одного кілометра пробігу необхідно усі витрати на автопарк поділити на загальну кількість цих кілометрів.

Можна взагалі обійтись без такої одиниці, як умовний еталонний гектар. Планування, облік і оцінку роботи механізаторів у господарстві доцільніше здійснювати в нормо-змінах, які не тільки повністю замінюють еталонний гектар, а й роблять це значно ефективніше.

При умові подальшого використання і такого показника, як еталонний гектар, є необхідним переглянути методику його визначення, а саме — визначитись з маркою еталонного трактора.

Вказані пропозиції дозволять координувати і вчасно вносити зміни у діяльність автопарку і машино-тракторного парку та порівнювати досягнуті результати з запланованими, а також допоможуть керівникам підприємства оперативно контролювати витрати та гнучкіше здійснювати керівництво господарською діяльністю автопарку і машино-тракторного парку.

Література

1. *Нелен В.М.* Планування на аграрному підприємстві / В.М. Нелен. — К.: КНЕУ, 2004. — 495 с.

Reference

1. *Nelep V.M.* Planuvannia na ahrarnomu pidpryiemstvi. — K.: KNEU, 2004.

Статтю подано до редакції 19.02.15 р.

УДК 330.322

*І. В. Ткач, старший викладач
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ В УКРАЇНІ ЗА 2010—2013 РОКИ

*I. V. Tkach, Senior lecturer
SHEE «Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman»*

RESEARCH OF STRUCTURE AND DYNAMICS OF CAPITAL INVESTMENTS IN UKRAINE FOR 2010—2013

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто динаміку і структуру капітальних вкладень в Україні за 2010—2013 роки. Досліджено джерела фінансування капітальних вкладень в Україні. З'ясовано структуру

капітальних вкладень по регіонах України за 2013 р. Розкрито структуру капітальних вкладень в енергетику за регіонами України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: капітальні інвестиції, капітальні вкладення, структура, динаміка, статика.

ANNOTATION. The dynamic and structure of capital investments in Ukraine for 2010–2013 years are considered in the article. The sources of financing investment in Ukraine are investigated. The structure of capital investments in regions of Ukraine for 2013 is clarified. The structure of capital investments in the energy sector by region of Ukraine is disclosed.

KEYWORDS: capital investment, investments, structure, dynamics, statics.

Інноваційний розвиток економіки України можливий тільки з допомогою системного залучення інвестицій та ефективного здійснення капітальних вкладень. Статистична інформація щодо структури та динаміки, здійснених в Україні за останні роки, капітальних вкладень є певною «системою координат» для реалізації державної політики соціально-економічного розвитку. Особливо важливою є інформація щодо структури капітальних вкладень у розрізі регіонів України та в розрізі видів економічної діяльності, оскільки така інформація є індикатором регіонального та галузевого розвитку економіки України.

Капітальні вкладення приносять свої результати протягом певного періоду від моменту їх здійснення, тому на підставі інформації про здійснені капітальні вкладення можна здійснювати прогнози щодо розвитку (занепаду) економіки країни чи окремих її секторів.

Дослідженню капітальних вкладень у тій чи тій мірі присвячено наукові дослідження багатьох науковців, серед яких М.І. Бондар, Ф.Ф. Бутинець, З. Задорожній, Я.Д. Крупка, серед останніх досліджень структури капітальних вкладень слід виділити праці О.І. Полюянової [1], Т.В. Понедільчук [2] та ін.

Метою написання статті є дослідження структури, динаміки та джерел фінансування капітальних вкладень в Україні за 2010—2013 роки.

У 2009–2010 роках відбулась реформа державної системи статистики в Україні. Зміни торкнулись і структурних спостережень статистики капітальних вкладень. У статистичних спостереженнях із капітальних вкладень до 2010 року Держкомстатом Украї-

ни використовувались два показники «капітальні інвестиції» та «інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)», які відрізнялись між собою широтою охоплення об'єктів вкладень, зокрема, капітальні інвестиції включали в себе інвестиції в основний капітал та інші види капітальних вкладень (витрати на інші необоротні матеріальні активи, витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт), інвестиції в нематеріальні активи, витрати на формування основного стада). Починаючи з 2010 року у державних статистичних спостереженнях використовується тільки показник «капітальні інвестиції» до складу якого входять: інвестиції у матеріальні активи (житлові будівлі; нежитлові будівлі; інженерні споруди; машини, обладнання та інвентар; транспортні засоби; земля; довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва; інші матеріальні активи) та інвестиції у нематеріальні активи (програмне забезпечення та бази даних; права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо). При цьому не виділяються інвестиції в основний капітал та капітальні ремонти.

На нашу думку, «під інвестиціями з точки зору інвестора слід розуміти вкладення грошових, майнових та інтелектуальних цінностей у підприємницьку діяльність іншого суб'єкта господарювання в *обмін на корпоративні права* з метою отримання частини або всього прибутку такого суб'єкта господарювання. З точки зору підприємства, в яке інвестиції залучаються, інвестиції є одним із джерел фінансування капітальних вкладень» [3].

Наразі в статистичних спостереженнях інвестиції дублюються, перший раз вони показуються коли підприємство А здійснює інвестиції в підприємство Б, а другий раз — коли підприємство Б здійснює придбання (виготовлення, будівництво) необоротних матеріальних і нематеріальних активів, тобто здійснює капітальні вкладення. Тому в процесі дослідження автором вживається термін «капітальні вкладення».

Структуру капітальних вкладень за об'єктами інвестування в Україні за 2010-2013 рр. за новою методикою статистичних спостережень наведено у табл. 1.

На підставі даних, наведених у табл. 1, можна дійти висновку про зростання обсягів здійснених капітальних вкладень за період з 2010 по 2013 рр. Так, за цей період обсяги капітальних вкладень зросли на 78667,4 млн грн, або в 1,4 разу, найбільше зросли капі-

тальні вкладення в інші матеріальні активи — приблизно в двічі та в права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо — в 1,8 разу. Негативна динаміка спостерігається у здійсненні капітальних вкладень в земельні ділянки з 2011 по 2013 рр. обсяги капітальних вкладень зменшились удвічі.

Таблиця 1

**СТРУКТУРА КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ
ЗА ОБ'ЄКТАМИ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ ЗА 2010–2013 рр., млн грн**

№ з.п.	Назва показника	Роки				У 2013р. порівняно з 2010р. (раз)
		2010	2011	2012	2013	
1	Капітальні вкладення у матеріальні активи в т.ч.:	182075,8	250501,6	285146,3	257143,5	1,4
1.1.	— житлові будівлі	28735,9	29557,5	38549	41567,3	1,4
1.2.	— нежитлові будівлі	38912,3	51324,7	56811,3	47907,5	1,2
1.3.	— інженерні споруди	40756,7	67692,5	64848,9	58769,3	1,4
1.4.	— машини, обладнання та інвентар	55182,6	73167	85938	80970,6	1,5
1.5.	— транспортні засоби	11398,7	18924,9	28195,5	16602,3	1,5
1.6.	— земля	1291,9	2311	1803,6	1170,7	0,9
1.7.	— довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	2011,3	3070,4	1942,9	2456,1	1,2
1.8.	— інші матеріальні активи	3786,4	4453,6	7057,1	7699,7	2,0
2	Капітальні вкладення у нематеріальні активи в т.ч.:	6984,8	9430,7	8545,6	10584,5	1,5
2.1	— програмне забезпечення та бази даних	2826	3274,3	3427,3	3508,7	1,2
2.2	— права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо	3070,2	4121,2	3678	5674,6	1,8
	Усього	189060,6	259932,3	293691,9	267728	1,4

* За даними Держкомстату України [3]

Для більшої наочності структуру капітальних вкладень за об'єктами інвестування в Україні за 2010–2013 рр. подано на рис. 1.

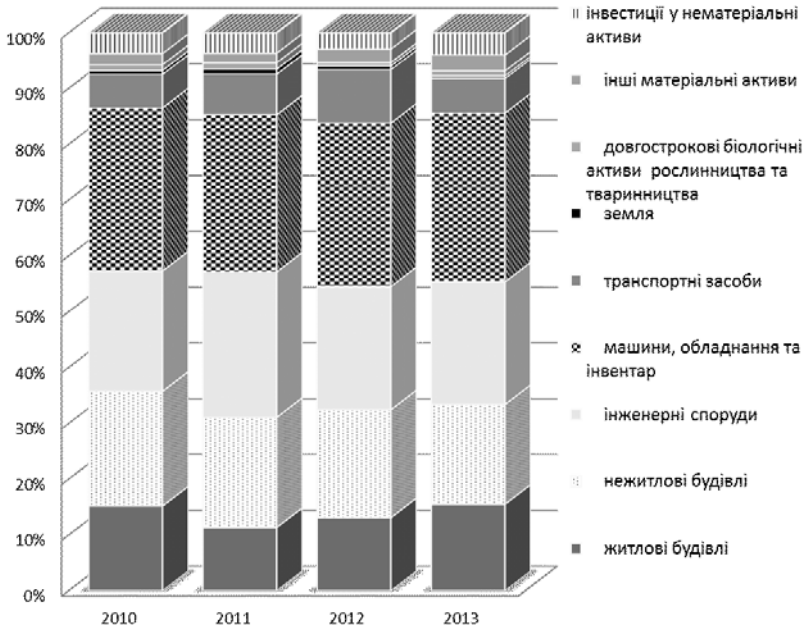

Рис. 1. Структура капітальних вкладень за об'єктами інвестування в Україні за 2010—2013 рр.

* За даними Держкомстату України [4]

Інформація, подана на рис. 1, свідчить про те, що найбільшу частку в структурі капітальних вкладень займають вкладення в будівлі та інженерні споруди (більше 50 %), на другому місці — машини обладнання та інвентар (близько 30 %), на третьому — транспортні засоби (близько 10 %), решта об'єктів — менше 10 %.

Починаючи з 2009 р. у статистичних спостереженнях щодо структури джерел фінансування додано нове джерело «кошти населення на будівництво власних квартир». Структуру джерел фінансування капітальних вкладень в Україні за 2009–2011 рр. подано на рис. 2.

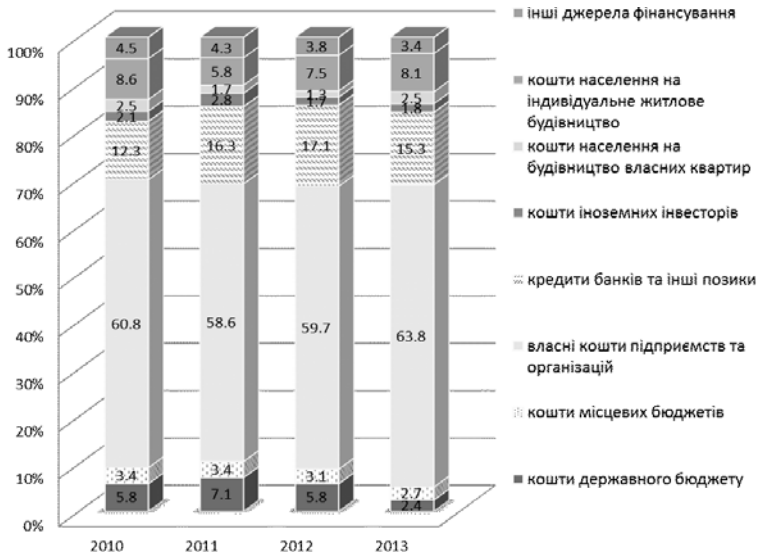

Рис. 2. Структура джерел фінансування капітальних вкладень в Україні за 2010–2013 рр.

* За даними Держкомстату України [4]

Інформація, подана на рис.3, свідчить про те, що найбільшу частку серед джерел капітальних вкладень займають власні кошти підприємств та організацій (58,6—63,8 %), кредити банків та інші позики в структурі джерел фінансування капітальних вкладень становлять від 12,3 до 17,1 %. Частка коштів державного бюджету була найбільшою у 2011 р. і відповідно становила 7,1 % тоді як у 2013 р. частка коштів державного бюджету становить всього 2,4 %.

Починаючи з 2010 р. застосовується новий класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД-2010). Структуру капітальних вкладень у фактичних цінах за видами економічної діяльності в Україні за 2010–2013 рр. подано в табл. 2.

На підставі даних, наведених у табл. 2, можна дійти висновку про зростання обсягів здійснених капітальних вкладень у 2013 році порівняно з 2010 р. у 1,4 разу. Так, за цей період капітальні вкладення в промисловість виросли у 1,9 разу, зокрема в енергетику (постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря) в 3,6 разу, в сільське, лісове та рибне господарство виросли у

1,6 разу у будівництво — у 1,4 разу, в операції з нерухомим майном — у 1,4 разу, у діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування — у 1,4 разу, у торгівлю — у 1,2 разу, в мистецтво, спорт, розваги та відпочинок — у 2,6 разу, у фінансову та страхову діяльність — у 1,1 разу, діяльність готелів і ресторанів — у 1,5 разу.

Таблиця 2

СТРУКТУРА КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ЗА 2010–2013 рр., млн грн

№ з.п.	Види економічної діяльності за (КВЕД-2010)	Роки				У 2011 р. порівняно з 2009 р. (раз)
		2010	2011	2012	2013	
1	Сільське, лісове та рибне господарство	11567,5	17039,0	19411,0	19059,0	1,6
2	Промисловість, у т.ч	56725,3	89146,3	103472,6	105593,7	1,9
2.1.	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	9680,7	21136,0	27134,0	34490,2	3,6
3	Будівництво	32790,3	34855,0	44894,9	46317,8	1,4
4	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	18867,5	24389,8	24800,7	22379,5	1,2
5	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	19591,7	25976,6	32807,9	18833,3	1,0
6	Тимчасове розміщування й організація харчування	1670,9	2224,9	2856,3	2476,8	1,5
7	Інформація та телекомунікації	8654,4	9753,1	10188,9	9923,3	1,1
8	Фінансова та страхова діяльність	5883,0	6033,2	7369,4	6683,1	1,1
9	Операції з нерухомим майном	10263,9	15265,4	12773,6	14024,8	1,4
10	Професійна, наукова та технічна діяльність	5647,9	11443,6	9245,4	3824,7	0,7
11	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	3170,9	4142,7	5252,8	4313,8	1,4

Закінчення табл. 2

№ з.п.	Види економічної діяльності за (КВЕД-2010)	Роки				У 2011 р. порівняно з 2009 р. (раз)
12	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	8323,8	12297,7	12698,9	8217,0	1,0
13	Освіта	1935,1	2223,9	1502,7	1053,9	0,5
14	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2295,0	2424,7	3111,1	2156,7	0,9
15	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1004,4	1520,1	2845,8	2640,2	2,6
16	Надання інших видів послуг	669,0	1196,2	459,9	230,5	0,3
	Усього	189060,6	259932,3	293691,9	267728,0	1,4

* За даними Держкомстату України [4]

Негативною є тенденція зменшення капітальних вкладень у 2013 році порівняно з 2010 р. в освіту на 50 %, професійну, наукову та технічну діяльність на 30 %, охорону здоров'я — на 10 %. Найбільше зменшення капітальних вкладень у 2013 році порівняно з 2012 р. відбулося у наукову та технічну діяльність на 59 %, транспорт — 43 %, в освіту — 30 %, охорону здоров'я — 30 %, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування — 18 %.

Структуру капітальних вкладень у відсотках за видами економічної діяльності в Україні за 2013 р. подано на рис. 3.

За даними з рис. 3 найбільшу частку займають капітальні вкладення в промисловість — 39,4 %, друге місце займають капітальні вкладення в будівництво — 17,3 %, на третьому — оптова та роздрібна торгівля — 8,4 %; на четвертому — сільське, лісове та рибне господарство — 7,1 % і транспорт — 7,0 %, на п'ятому — операції з нерухомим майном — 5,2 %.

Слід звернути увагу на низьку частку капітальних вкладень на державне управління і оборону — 2,3 %, науку — 1,4 %, охорону здоров'я — 0,8 % та освіту — 0,4 %.

Розгляд складу капітальних вкладень за територіальною ознакою забезпечує формування регіональної інвестиційної політики. Графічну ілюстрацію структури капітальних вкладень за регіонами України за 2013 р. наведено на рис. 4.

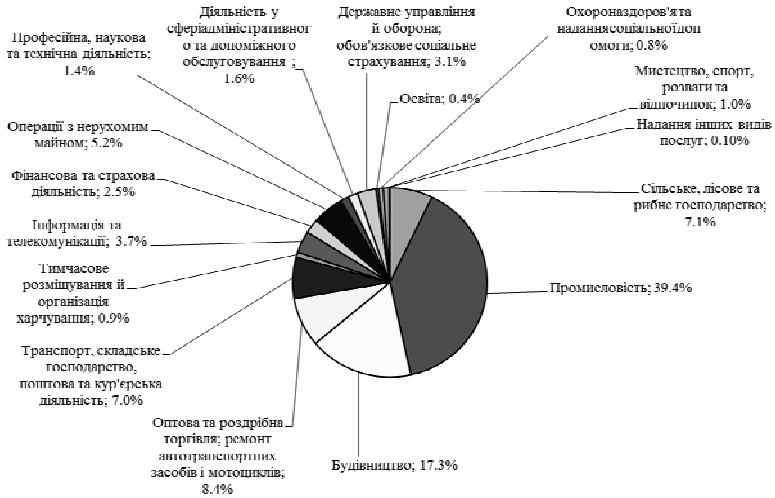

Рис. 3. Структура капітальних вкладень за видами економічної діяльності в Україні за 2013 р.

* За даними Держкомстату України [4]

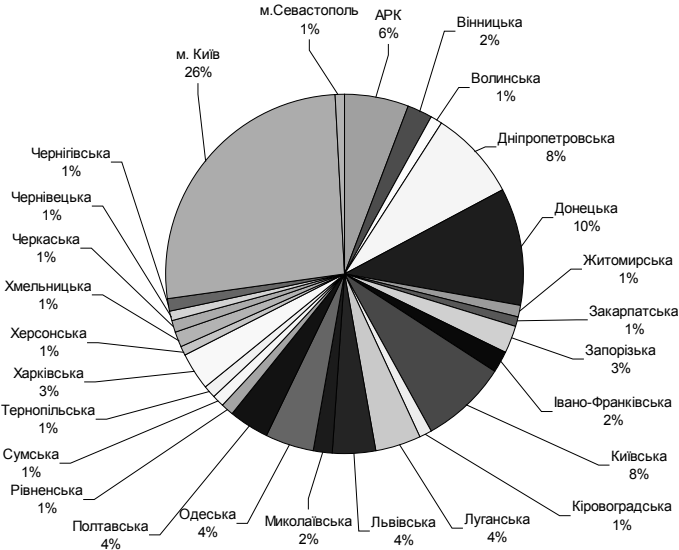

Рис. 4. Структура капітальних вкладень за регіонами України за 2013 р.

* За даними Держкомстату України [4]

За даними з рис. 4, у 2013 році найбільшу частку займають капітальні вкладення в м. Київ (26 %), на другому місці Донецька обл. (10 %), на третьому Дніпропетровська обл. (8 %), четверте місце займає Київська обл. (8 %), АРК — 6 %, Львівська, Полтавська, Одеська і Луганська обл. мають 4 % у структурі капітальних вкладень, у всі інші територіальні одиниці — менше 4 %.

Енергетика є дуже важливою галуззю економіки, оскільки вона забезпечує функціонування всієї країни. Задля сталого економічного розвитку та соціальної стабільності в країні необхідно здійснювати значні капіталовкладення в енергетику. Структуру капітальних вкладень в енергетику за регіонами України за 2007-2013 рр. наведено в табл. 3.

За даними табл. 3 можна дійти висновку про зростання обсягів здійснених капітальних вкладень в енергетику за період з 2007 по 2013 рр. у 4,7 разу. Найбільше зростання спостерігається у м. Києві та Київській області — у 16,3 разу, у Автономній Республіці Крим — 10,3 разу, та у Донецькій області — 8,8 разу. Також спостерігається значне зниження капітальних вкладень в енергетику західних регіонів України, так, капіталовкладення у енергетику Рівненської та Чернівецької областей у 2013 р. становили 20 % від рівня 2007р., у Волинській і Хмельницькій областях — 80 %, виключенням є Львівська та Закарпатська області де обсяги капітальних вкладень виросли у 7,8 разу та 4,9 разу відповідно.

Дослідивши склад і структуру капітальних вкладень в Україні, можна зробити такі висновки:

- чільне місце у структурі капітальних інвестицій займають інвестиції в будівлі та споруди, оскільки протягом 2010—2013 рр. їх частка коливалась у межах від 57 до 59 %;

- основним джерелом фінансування капітальних інвестицій є власні кошти підприємств та організацій (58,6—63,8 % протягом 2010—2013 рр.)

- у структурі капітальних вкладень за видами економічної діяльності в 2013 р. найбільшу частку займають капітальні інвестиції в промисловість — 39,4 %, друге місце займають капітальні інвестиції в будівництво — 17,3 %, на третьому — оптова та роздрібна торгівля — 8,4 %; на четвертому — сільське, лісове та рибне господарство — 7,1 % і транспорт — 7,0 %, на п'ятому — операції з нерухомим майном — 5,2 %;

- останнім часом спостерігається значна концентрація капітальних інвестицій у м. Києві, так, у 2013 р. їх частка в структурі за регіональною ознакою становила 26 %.

Таблиця 3

СТРУКТУРА КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ В ЕНЕРГЕТИКУ
ЗА РЕГІОНАМИ УКРАЇНИ ЗА 2007–2013 рр., тис. грн

№ п.п.	Назва регіонів України	Роки								Різом за 2007– 2013рр.	У 2013 р. порівняно з 2007 р. (раз)
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	Автономна Республіка Крим	498607	512390	481760	775961	8369030	1698235	5114379	17450362	10,3	
2	Вінницька обл.	193005	303129	145319	281337	324239	222682	288365	1758076	1,5	
3	Волинська обл.	84378	270189	70501	91787	76042	58283	69366	720546	0,8	
4	Дніпропетровська обл.	461362	635852	430555	603425	1228204	665219	679327	4703944	1,5	
5	Донецька обл.	466633	704413	570618	575102	1943432	4025962	4112429	12398589	8,8	
6	Житомирська обл.	67259	112501	79235	108506	118286	159535	148847	794169	2,2	
7	Закарпатська обл.	62991	150568	109956	71906	92074	200167	311593	999255	4,9	
8	Запорізька обл.	668115	744174	515655	707523	1408889	803100	1041732	5889188	1,6	
9	Івано-Франківська обл.	157163	282086	221988	470622	329317	204700	266696	1932572	1,7	
10	Київська обл.	335109	806491	334225	350021	524786	4981969	5473413	12806014	16,3	
11	Кіровоградська обл.	108128	179798	90192	93638	202188	134936	143044	951924	1,3	
12	Луганська обл.	273499	1107791	262762	224336	358452	324489	2138325	4689654	7,8	
13	Львівська обл.	198703	388372	259147	504185	333822	822732	1541235	4048196	7,8	
14	Миколаївська обл.	524913	328285	284968	337832	987302	1007577	1593791	5064668	3,0	
15	Одеська обл.	352269	503412	924368	542855	543905	4638810	2273523	9779142	6,5	

Закінчення табл. 3

№ п.п.	Назва регіонів України	Роки										Разом за 2007–2013рр.	У 2013 р. порівняно з 2007 р. (раз)
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013					
16	Полтавська обл.	114584	180861	115271	99229	92748	323351	380504	1306548	3,3			
17	Рівненська обл.	751109	603507	864458	784430	582498	88126	121854	3795982	0,2			
18	Сумська обл.	104141	112928	95899	82007	86361	249491	207527	938354	2,0			
19	Тернопільська обл.	67322	83509	52799	53298	100526	100806	89819	548079	1,3			
20	Харківська обл.	334183	378026	323036	326674	477708	470110	443833	2753570	1,3			
21	Херсонська обл.	118449	148579	112280	70764	206148	248197	383496	1287913	3,2			
22	Хмельницька обл.	258528	391672	273604	230255	236122	162538	213055	1765774	0,8			
23	Черкаська обл.	175561	241587	175403	208615	261120	270201	357087	1689574	2,0			
24	Чернівецька обл.	419895	923014	1032910	471863	715991	64527	75529	3703729	0,2			
25	Чернігівська обл.	100737	128893	172019	137134	112564	174479	137275	963101	1,4			
26	м. Київ	418775	585271	320128	438791	626702	6089108	6817823	15296598	16,3			
27	м. Севастополь	60984	67396	102385	71900	65511	70159	66334	504669	1,1			
28	Усього по Україні	7376402	10874694	8421441	8713996	20403967	28259489	34490201	118540190	4,7			

Література

1. *Полуянова О. І.* Порівняльна характеристика капітальних вкладень в Україні і Росії за джерелами фінансування інвестицій / *О. І. Полуянова* // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». Збірник наукових праць. — Ужгород: Ужгородський національний університет, 2013. — Вип. 2(39) Ч. 1. — С. 208—212.
2. *Понедільчук Т. В.* Аналіз динаміки капітальних інвестицій в економіці України / *Т. В. Понедільчук* // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка . — 2014. — Вип. 1. — С. 276—281. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvuuec_2014_1_56.pdf
3. *Ткач І. В.* Щодо обліку надходження матеріальних та нематеріальних необоротних активів / *І. В. Ткач* // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; відп. ред. А. М. Мороз. — К. : КНЕУ, 2009. — Вип. № 13. — С. 304—313.
4. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу <http://www.ukrstat.gov.ua/>

References

1. *Poluyanova O. I.* (2013) Porivnyalna harakteristika kapitalnih vkladov v Ukraini i Rosiyi za dzherelami finansuvannya Investitsiy // Naukoviy visnik Uzhgorodskogo universitetu. Seriya «Ekonomika». Zbirnik naukovih prats'. – №2(39). – Vol. 1. — P. 208—212.
2. *Ponedil'chuk T. V.* (2014) Analiz dinamiki kapital'nih investitsiy v ekonomitsi Ukraini // Naukoviy visnik Uzhgorodskogo universitetu. Ser. : Ekonomika 1, P. 276—281 — from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvuuec_2014_1_56.pdf
3. *Tkach I. V.* (2009) Shchodo obliku nakhodzhennya material'nih ta nematerial'nih neoborotnih aktiviv // Finansy, oblik i audit : zb. nauk. prats' 13. — P. 304—313.
4. Site of State Statistics Service of Ukraine, from <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Статтю подано до редакції 18.02.15 р.